

- Místo pro popis výstavy tomu, kdo ji neviděl:

.....

.....

.....

.....

.....

SVĚT pod
POVRCHEM
Jeskyně,
podzemí
a podsvětí
v umění
19. století

27/02/2026 — 24/05/2026

Výstavní síň „13“

Autor

Petr Šámal

Petra Kolářová

Kurátor

Eva Skořepová

Autor textů pracovního listu

Marcela Štýbrová

Autor vizuální podoby pracovního listu

Patricie Císlarová

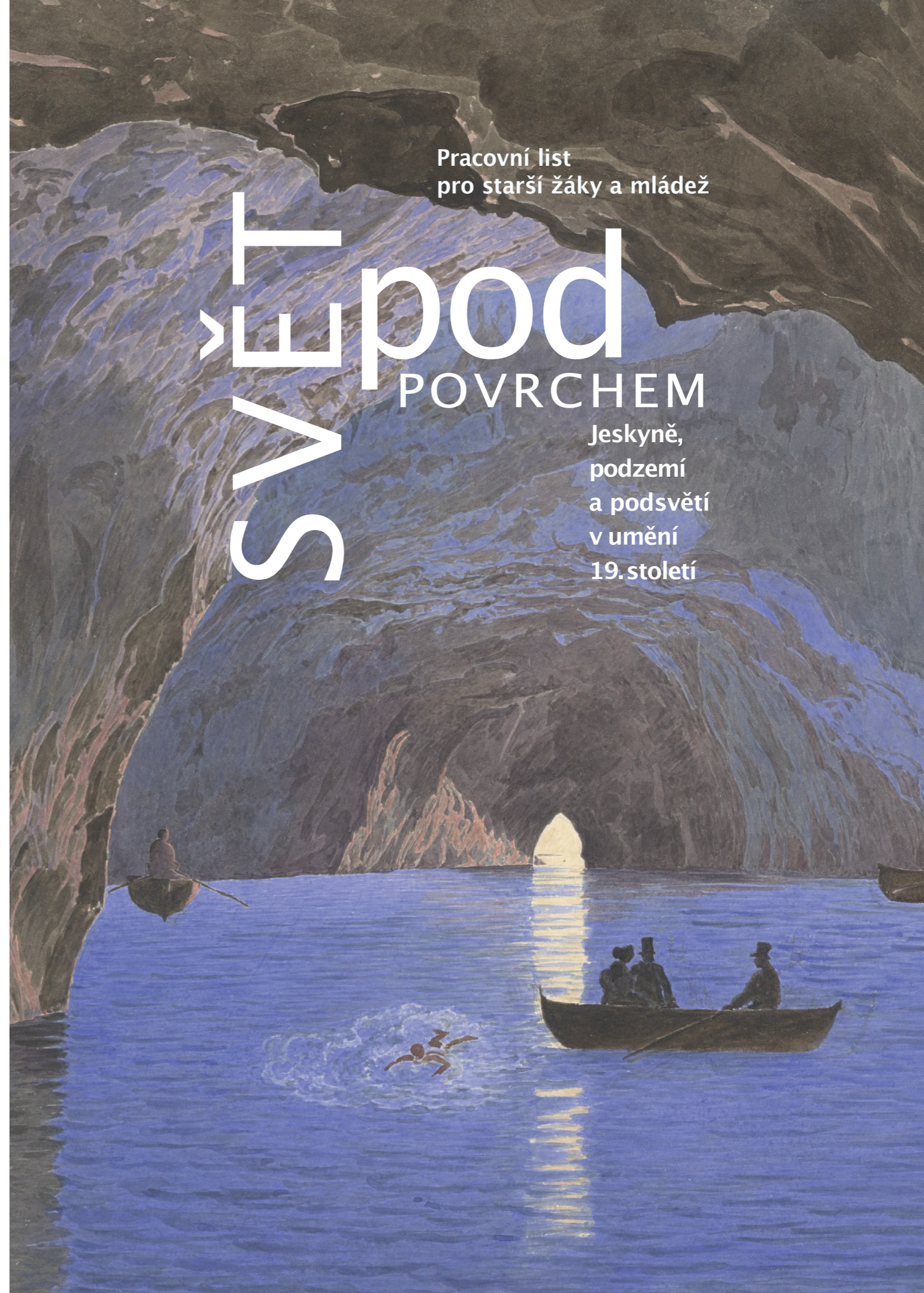
Výstava je připravena k aktuálnímu tématu 46. plzeňského mezioborového symposia k problematice 19. století, konanému v rámci festivalu Smetanovské dny.

Výstava byla připravena ve spolupráci s Národní galerií Praha.

ZČ/
G

Pracovní list
pro starší žáky a mládež

SVĚT pod
POVRCHEM
Jeskyně,
podzemí
a podsvětí
v umění
19. století

- Co si představíš pod pojmem „svět pod povrchem“?

Napiš 3 věci, které tě napadnou:

.....

- Proč podle tebe lidé v 19. století tolik toužili zkoumat skrytá místa?

Zakroužkuj:

- věda – dobrodružství – strach – víra – zvědavost – poznávání – báje a pověsti – úkryt – setkání s nadpřirozenem – rozvoj techniky – hledání pokladu – útek od společnosti

- Jaké vědecké metody by se daly použít ke zkoumání toho, co je pod povrchem?

.....

Zvláštním předmětem zájmu v umění 19. století se stal fenomén jeskyně, ať už sloužil jako symbol, fascinující krajinářský námět, či se v jeho vyobrazování odrážely vědecké zájmy v souvislosti s počátky pravěké archeologie a speleologie.

Archeologie:

je věda studující minulé lidské společnosti prostřednictvím archeologických pramenů. Mezi ně patří lidské výtvořky (artefakty), ale i zbytky přírodního původu, které byly člověkem neúmyslně ovlivněné (ekofakty). Dělí se na množství podoborů např.: pravěká, klasická, středověká, církevní archeologie, archeologie krajiny a podobně.

Speleologie:

(česky **jeskyňářství**) je vědní disciplína, zabývající se výzkumem jeskyní. V širším slova smyslu se dnes tento termín používá i pro zájmovou a sportovní činnost provozovanou v jeskyních a dalších podzemních prostorách.

Víš, jak se říkalo mnichům, kteří žili odloučení v jeskyních?

- Najdi podle výřezu dílo ve výstavě a zjisti jméno mnicha i místa na území dnešní Prahy:

- Zapiš jméno autora, jehož zpodobení této scény se ti líbí nejvíce. Kterou výtvarnou techniku autor použil?

.....

Důležité místo v počátcích objevování jeskyní zaujímal Moravský kras, který po roce 1800 patřil šlechtickému rodu

L _ _ e _ _ t _ _ ů.

Od poloviny 19. století se zde začala prozkoumávat i propast, zvaná

..... (Doplň).

- Prohlédni si a porovnej tyto dva exponáty

V čem je jejich spojitost? Jak se liší?

.....

- Na přelomu 18. a 19. století se **umělá jeskyně** stala běžnou a bezmála povinnou součástí výbavy parků a zahrad v prostředí šlechtických rezidencí. **Jaký význam měly tyto krajinářské úpravy? Jak měly působit na návštěvníka?**

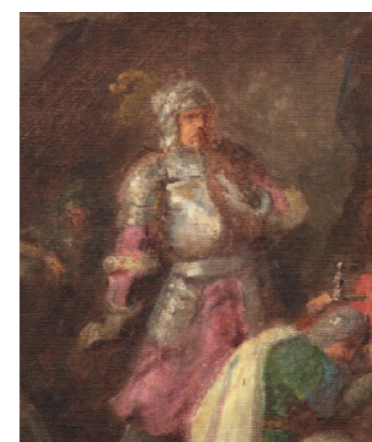
.....

- Navštívil jsi někdy přírodní nebo umělou jeskyni? Kde?

.....

- Zamysli se nad tím, jaký je rozdíl mezi pojmy **PODZEMÍ** x **PODSVĚTÍ**:

.....

- Vyhledej dle detailu obraz a napiš, o jakou pověst jde:

.....

- Pověst o pokladu, ukrytém v jeskyni, ilustroval i Jan K _ n _ _ _ k. Napiš, kdo je autorem balady ze sbírky Kytice:

.....

V 19. století dochází k velkému civilizačnímu rozmachu. Mnohé z výtvarných a technologických vymožeností městské společnosti, dopravní infrastruktury i rozvoje podnikání mělo svůj základ v podzemí.

- Prohlédni si díla v oddílu „Podzemím k pokroku“ a vypiš, o jaká jde:

.....

- Která díla z výstavy jsou spojena s Plzní?

.....

V křesťanském světě byly představy o podsvětí spojené s obrazem pekla, v antické mytologii najdeme symbol převozníka.

- Zjisti podle obrazu ve výstavě jméno převozníka:

.....

- Koho a kam převáží?

.....

- Kdo se topí v řece?

.....

Bájně světy pod povrchem byly místy skrýší, kde se ukrývaly poklady, ať už se jednalo o nerostné bohatství či zlaté mince, ale také místy úkrytu před nepřítelem. V době romantismu se tyto motivy propály do národních mýtů, k nimž patří pověst, která souvisí s horou Blaník.

- Najdi fotografii z podzemí.

- Kdo je jejím autorem?

.....

- Jak se liší od malby nebo kresby?

.....

- Co fotografie dokáže zachytit jinak?

.....

- Jak bys výstavu popsal tomu, kdo ji neviděl? ►